

10-75063815
OKTOBAR

Samo u očima imamo sve veći zanos
sve veći zanos, traženje anđela.
I taj vetar, suh kao pustinja,
što nam čak ni suze ne teče na oči.

ZIMA

Kakva može da bude ljubav u ovim perinama
Koliko još treba ulagu pretvarati u cveće
za mazat lagati da je jabuka
Pesnik kupatila

a žicao bih te pliočice
Kuda pred običnom cevi — kao pred Nijagaram —
na kolenima

I šta da napravimo danas
turdoću alabastra
A možda bolje oblake na kojima ću kao Jupiter
pasti na tvoje ukrućeno telo
Recimo — držiš od uživanja
modriš od ljubavi
Postoji nešto strašnije od okrutnosti u ljudskoj koži
nezasićena starost decembra i februara

I ja ću ti reći
ti si mi kao ptica
kao da diram lastavicu —
tako će biti najbolje

ti ćeš mi znači reći...

I ja ću ti reći
gušći je od mirisa nad senokosom
miris tvoje kose, jači od kamitice...

I još ću ti reći
nežniji je od lišća
dodir tvoje ruke, a ja mislim na vrbu
što se još pre vetra, od vetra okreće srebrno
a ta je lakota tužna kao zalutalo pero

ti ćeš mi znači...

Kakva može da bude ljubav u ovim perinama
u prnjama pretvorenim u bojište
Jer eto

Koliko ima zadaha lešine
u običnim starih kaputa...
Završimo poeziju
za san

koliko je to lakše
nego ulagu pretvarati u cveće
dodavati mu miris

Ruževićeva poezija je bila glas
generacije koja je sazrevala u ratnim
godinama. Herbert, Bjaloselski,
Karković iskazali su svoje novo po-
poverenje i opšte vrednosti u umet-
nosti, rekreatrali su maštu nakon ok-
tobra 1956. Današnje pokolenje naj-
glasnije i najdublje reprezentuje
poezija Ernesta Brila. Ernest Bril
je Ružević šezdesetih godina. A
inače ništa njihovu poeziju ne ve-
zuje, sve ih razdvaja. Već samo po-
ređenje Ružević govori o distanci
koja postoji između poljske poezije
četrdesetih godina i poljske poezije
šezdesetih godina.

Ružević je izražavao bespomoć-
nost, osećanje slučajnosti ljudske
sudbine, svesti o uništenju stalnih
moralnih vrednosti. Ruževićeva po-
ezija je — poruka egzistencijalna.

Bril izražava aktivnost, energiju,
volju da se svet preobrazi, on se za-
nosi vrednostima kao što je snaga,
čak i brutalnost on ne se kloni pe-
vanja o heroizmu i građanskim vr-
lunama. Brilova poezija je manifest
istoriozofski i politički takode.

U pesmama iz prvih Brilovih zbir-
ki, „Pretpriazničko veće ludaka“,
„Autoportret s bikom“ još je bilo
naleta onoga što je u poljskoj po-
sleoktobarskoj poeziji nazvano tur-
pizmom ili kultom ružnoće. Turpi-
zam je ipak bio neka vrsta elegan-
cije a rebours, dendizam, koketova-
nje s perverzizmom u Brilovoj poe-
ziji ipak nije začuđavala perversiz-
ja, nego brutalnost. Iz Brilovih pe-
sama plantela je snaga koja je raz-
dirala njegovu maštu, osećaj vlada-
nja nad stihijom, energija, strast.
Te pesme je prepunjavao strast,
još neodređena, bez određenog prav-
ca, ali strast autentična. Već od-
mah je bilo jasno da će ta poezija,
ako nade svoj pravac, čit i udara,
postati važna pojava. Brilova poe-
zija je taj cilj našla.

Bril se brzo razišao s turpistič-
kim talasom, i svoj zanos je upu-
tio u onom pravcu u koji se savre-
mena poljska poezija retko upući-
vala. Cilj i predmet te poezije po-
stala je javna stvar, res publica.
Brilova poezija se ispunila sadrži-
nima istoriozofskim, građanskim,
narodnim. Već odavno u poljskoj

poeziji nije odjeknuo tako glasno
kao u Brilovoj poeziji glas pesni-
ka-građanina. Bril je izvore svoga
nadahnuća pronašao u poljskoj pe-
sničkoj tradiciji. Pre svega u poeziji
Ciprijana Norvida. Brilovi stihovi
su dobili u težini. Konstrukcija nje-
govih pesama je postala komplikova-
nija, sintaksa višeslojna, rečnik grub.
Grubost i bezobzornost te poezije
navodi nas na pomisao o ocu polj-
ske literature, Mikolaju Reju, pe-
niku iz XVI veka. Vizionarost Bri-
love poezije navodi nas na misao
o Slovackom. Težina reči, alegorič-
nost slika ukazuju na nadoveziva-
nje na Norvida. Norvidovska je ka-
kade istoriozofičnost tih pesama,
njihov svesni istorizam. Znači: Rej,
Slovacki, Norvid.

Naslov poslednje Brilove zbirke
„Primenjena umetnost“ veoma mno-
go govori za sebe. Primenjena umet-
nost — u tome se sastoji Brilov pro-
gram. Bril svoju poeziju tretira kao
korisnu umetnost, koja služi kor-
kretnoj stvari. Svaka je poezija ko-
risna, svaka poezija služi ljudima.
Bril to ne poriče. Ali u svojim po-

ezijom hoće to pravo služenja još
da pojača, hoće da iznad svih stva-
ri postavi stvar javnu.

Gradanskoj poeziji prete mnoge
opasnosti. Opasnost da postane je-
tina, opasnost odricanja od pesnič-
kih vrednosti za račun propagandne
polemičnosti. Pesnicima je retko po-
lazilo za rukom da uzdignu građan-
ske probleme do visine poezije. To
je uspeo velikim romantičarima,
Mickjeviću, Slovackom, kasnije Nor-
vidu. U međuratnom razdoblju to
je uspeo Pšibošu u zbirci „Ravn-
nanje srca“, uspeo je takode Važi-
ku i Jastrunu u ratnoj poeziji. U
naše vreme to polazi za rukom Bri-
lu, koji publicistici daje vrednost
poezije.

Ernest Bril je u šavrenoj poljskoj
poeziji izuzetna pojava. Vlada-
jućem idealu predmetnosti on je
dodu konkretnu narodnu sadržinu. Od
poezije zahteva da ne bude — op-
šteljudska, nego da bude vezana za
poljske probleme, za konkretnost
naše narodne sudbine. Sa potpunom
aparatom rafiniranih pesničkih
sredstava, Bril rečju oštrom, prezic-

nom, brutalnom bođe, kako on sam
reče u jednoj pesmi „mesite polj-
skosti“, pretresa „strviniste narod-
no“. Teško je naići na veći smelo-
st u našoj savremenoj poeziji, ko-
ja je toliko mnogo opšteljudska, to-
liko opšteevropska. Bril svojom po-
ezijom hoće da ubije vešnog epigona, „pa-
nu Evrope“, da pokaze našu golu
istinu, „okrnjak posude“, nagorelu
dasku“, „mirje na zidu“. Tu se ne
radi o perverzizmom dendizmu, o ko-
ketiranju s ružnoćom. Tu se radi
o izražavanju nade poljskoj, koja
nije obučena u tuđe ruho.

Autor „Primenjene umetnosti“ je
izvrstan, zreo, nov pesnik.

Prevo sa poljskog
Petar VUJICIC

Prvi ožljivi već se
razvijaju u tilu, u rubovima čipaka
— to je čak i lepše, telo nije tako jamno,
nije nago — već sručeno. Tu je već miris doma,
šušanj čarape sručene pažljivo i brzo,
ublažavanje sveta...

A zatim se
zavese naviše sve pažljivije:
znači, vreme svile — telo je kao eho
prigušen tim cvetanjem. Jer poste dodir
već postaje okrutnost. Tako ih ostavljamo
obučene do grla — ravnodušni prema tome
kako se pretvaraju u šuštanje svilje od
šuštanja pasuljevine

Ernest Bril je u šavrenoj poljskoj
poeziji izuzetna pojava. Vlada-
jućem idealu predmetnosti on je
dodu konkretnu narodnu sadržinu. Od
poezije zahteva da ne bude — op-
šteljudska, nego da bude vezana za
poljske probleme, za konkretnost
naše narodne sudbine. Sa potpunom
aparatom rafiniranih pesničkih
sredstava, Bril rečju oštrom, prezic-

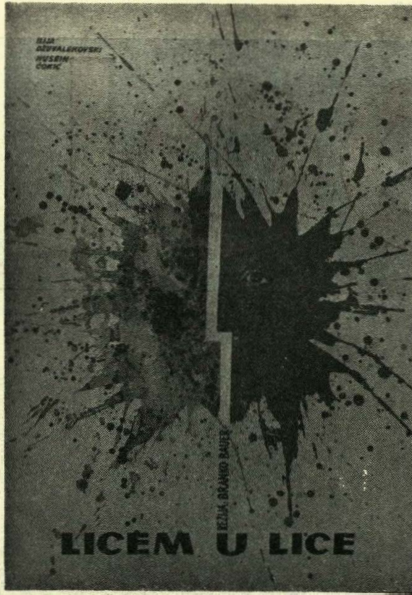
nom, brutalnom bođe, kako on sam
reče u jednoj pesmi „mesite polj-
skosti“, pretresa „strviniste narod-
no“. Teško je naići na veći smelo-
st u našoj savremenoj poeziji, ko-
ja je toliko mnogo opšteljudska, to-
liko opšteevropska. Bril svojom po-
ezijom hoće da ubije vešnog epigona, „pa-
nu Evrope“, da pokaze našu golu
istinu, „okrnjak posude“, nagorelu
dasku“, „mirje na zidu“. Tu se ne
radi o perverzizmom dendizmu, o ko-
ketiranju s ružnoćom. Tu se radi
o izražavanju nade poljskoj, koja
nije obučena u tuđe ruho.

Autor „Primenjene umetnosti“ je
izvrstan, zreo, nov pesnik.

Prevo sa poljskog
Petar VUJICIC

Erto, to je profili našeg novog
filma, sagledan u širojgju koji tek
poziva na produbitju analizu i
estetička određivanja. Nadnet
nad tom skicom, pitam se: da li je
a v a n t u r a tek počela, ili se
već završila?

Sllobdan NOVAKOVIĆ

ERNEST BRIL poezija javna

ZBIGNJEV BJENJKOVSKI

Naš novi film

(NASTAVAK SA I. STRANE)

ubiti ću te“ je, bez sumnje, nje-
govo najkompleksnije i najzrelije
delo, izraslo iz sopstvene inspira-
cije i shvatanja filmske ekspre-
sije, bez oslanjanja na filmove
Felinija (jer, koliko je „Prometej
sa otoka Viševice“ sledio „Osam
i po“, toliko je „Ponedeljak ili
utorak“ dugovao „Duljisti i duho-
vima“). „Kaja“ je odbacio struk-
turu paralelnu montiranih krat-
kometražnih filmova, lišio se sce-
nografskih efekata i duboko ulo-
nu u jedan autentičan ambijent,
izvlačeći iz njega jednu apsurd-
nu dramu osetnu mentalitetom
našeg podneblja. No, ovaj je film,
veoma precizno, doticao i sa-
losti Mimicijne koncepcije: ne sa-
mo njemu nekomunikativnost se
gledaocem, nego i izvesno ilu-
strativno shvatanje filmskog
izraza, koje se graniči s dekora-
tivnošću. Ilustrativnost i dekora-
tivnost ima i u Babajnoj „Brezli“,
iako je to veoma interesantan i
upešljiviji film — no, kakav ka-
kav je, on je isušuje samorodan i
povezan s literaturom iz koje po-
tiče, da bi se moglo praviti bilo
kakvo uoštavanje. Mimica je, dakle,
već toliko razvio svoj me-

otkrivanju nekih novih puteva i
sadržaja, a nekad vodi i ka pot-
punom iskazivanju: autor koji se
jednom iskaza o, ili pronađe ne-
ku novu sadržajnu i formalnu
preokupaciju (kao što je Antoni-
oni, posle svoje trilogije, bio pri-
nuden da pođe nekim novim pu-
tem), ili prestaje da postoji kao
autor u oblasti u kojoj je dos-
ko bio superioran (tako su Du-
šan Vučković i Vatroslav Mimica,
u određenom trenutku sopstvene
evolucije, bili primorani da na-
puste certani film, kao što se i
Milenko Štrbac sasvim iskazao u
domeu dokumentarnog filma sni-
majući sjajno delo „Kiše zemlje
moje“ — nije slučajno da sada
sva trijuca ovih reditelja traže
utočište u novome žanru, u igra-
nom filmu). U tome smislu, od-
biljan znak pitanja lebdil i nad
budućim stvaralaštvom ove čet-
vorice nesumnjivih autora!

Dušan Makavejev je svojim
dosadašnjim filmovima formulis-
ao i jedan svoj antidogmatički
stav prema životu, a filmom
„Ljubavni slučaj“ došao je i do
jedne (da li definitivne?) filmske
forme, koja mu intimo najviše
odgovara: napravio je film u ob-
liku intelektualnog i asocijativnog
kolaža, u kome asocijacije
proističu iz montažnih sudara.
Sad je pitanje: da li se ovaj fil-
movi ta forma već iscrpila? Sam
Makavejev ne sme da se ponovi,
ulaklo želi da ostane dosledan
sebi i svojem anti-šematiskom na-